

Số: 43/SRD-CT

Hà Nội, ngày 30 tháng 10 năm 2020

V/v gửi ý kiến nhận xét của mạng lưới VNGO-FLEGT
về Nghị định số 102/2020/NĐ-CP

Kính gửi: Tổng cục Lâm nghiệp

Sau một thời gian dài chuẩn bị, Nghị định số 102/2020/NĐ-CP quy định hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam cũng đã chính thức được Chính phủ ban hành ngày 1/9/2020 và sẽ có hiệu lực thi hành từ ngày 30/10/2020. Nghị định này góp phần cụ thể hóa cam kết của Chính phủ Việt Nam đối với việc thực thi VPA. Thay mặt cho mạng lưới Các tổ chức xã hội hoạt động trong lĩnh vực VPA-FLEGT (VNGO) Trung tâm Phát triển Nông thôn Bền vững xin gửi cơ quan chủ trì xây dựng Nghị định số 102/2020/NĐ-CP về Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp tại Việt Nam (Sau đây được gọi tắt là Nghị định VNTLAS) một số ý kiến nhận xét của thành viên các mạng lưới như sau:

1. Những điểm nổi bật của Nghị định VNTLAS

- Nghị định VNTLAS đã đưa ra một khái niệm bao hàm và toàn diện về gỗ hợp pháp “Gỗ hợp pháp là gỗ, sản phẩm gỗ (sau đây viết tắt là gỗ) được khai thác, nhập khẩu, xử lý tịch thu, vận chuyển, mua bán, chế biến, xuất khẩu phù hợp với quy định của pháp luật Việt Nam, các quy định liên quan của Điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên và pháp luật có liên quan của quốc gia nơi khai thác gỗ xuất khẩu vào Việt Nam”.
- Nghị định gồm 6 Chương, 30 điều, quy định hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam đối với xuất - nhập khẩu, cũng như tiêu chí, thẩm quyền, trình tự, thủ tục phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ, cấp giấy phép FLEGT.
- Đối tượng áp dụng Nghị định VNTLAS đa dạng, bao gồm tổ chức, hộ kinh doanh, hộ gia đình, cộng đồng dân cư, cá nhân trong nước; tổ chức, cá nhân nước ngoài có hoạt động liên quan đến nhập khẩu, xuất khẩu, chế biến gỗ.
- Việc quy định “Quản lý gỗ nhập khẩu được thực hiện trên cơ sở áp dụng biện pháp quản lý rủi ro” là một sự tiến bộ giúp cho công chúng hiểu biết về các rủi ro trong thương mại gỗ và lâm sản theo vùng địa lý và loại gỗ rủi ro. Ngoài ra, điều này thể hiện trách nhiệm của Chính phủ Việt Nam đối với các quốc gia xuất khẩu gỗ với việc yêu cầu xác minh nguồn gốc gỗ với những quốc gia nhập khẩu gỗ vào Việt Nam thuộc vùng địa lý chưa/không “tích cực”.
- Nghị định VNTLAS cũng đã phân cấp mạnh mẽ, cho phép các cơ quan Kiểm lâm sở tại thực hiện việc xác nhận nguồn gốc gỗ trước khi xuất khẩu (trừ trường hợp lô hàng gỗ xuất khẩu của chủ gỗ là doanh nghiệp nhóm I và lô hàng gỗ có nguồn gốc từ rừng trồng

trong nước xuất khẩu sang thị trường ngoài EU); cơ quan Kiểm lâm cấp tỉnh hoặc sở NN&PTNT có trách nhiệm phân loại doanh nghiệp theo tiêu chí phân loại doanh nghiệp.

2. Những điểm còn hạn chế ở Nghị định VNTLAS

Chúng tôi, những tổ chức thuộc mạng lưới VNGO-FLEGT nhận thấy Nghị định này vẫn còn một số điểm hạn chế như sau:

- Nội dung cốt lõi của VNTLAS là xác minh nguồn gốc gỗ và phân loại doanh nghiệp chỉ áp dụng cho các nhà xuất khẩu, mặc dù hệ thống này được cho là sẽ hỗ trợ cho toàn bộ chuỗi cung bao gồm các nhà kinh doanh gỗ nội địa và xuất khẩu.
- Phạm vi áp dụng của hệ thống VNTLAS hiện nay chỉ đối với rừng tự nhiên mà không áp dụng đối với rừng trồng.
- Chưa quy định cụ thể về hệ thống quản lý thông tin trực tuyến cho phân loại doanh nghiệp, thông tin về vi phạm lâm luật. Việc đưa các thông tin trực tuyến này sẽ đảm bảo tính công khai và giúp việc giám sát thực hiện các quy định về đảm bảo tính hợp pháp của gỗ được dễ dàng hơn.
- Đánh giá độc lập được quy định tại điều 22 của nghị định này đã loại trừ cơ hội cho các tổ chức xã hội tại Việt Nam (VNGOs) tham gia. Các tiêu chí xác định các tổ chức được phép tham gia thực hiện đánh giá rất hạn chế. Ví dụ: yêu cầu tiêu chuẩn chất lượng ISO 17021 thì không VNGOs nào có thể đáp ứng được.
- Nghị định chỉ đề cập đến sự tham gia của các cơ quan Chính phủ ở cấp tỉnh hay cấp quốc gia (Bộ NN & PTNT, VNFOREST, Hải quan và cơ quan CITES), như vậy vấn đề về tính 'độc lập' của các đánh giá độc lập là khó khả thi.
- Phạm vi giám sát tác động của nghị định được liệt kê trong điều 23 của nghị định đã không đề cập gì đến giám sát tác động của VPA lên cộng đồng địa phương hay người dân tộc thiểu số sống phụ thuộc vào rừng. Điều này chưa bao hàm đầy đủ cam kết của các bên trong VPA nêu ra tại điều 16, như vai trò của các tổ chức xã hội trong việc giám sát, bảo vệ các nhóm này đã bị bỏ qua.
- Nghị định đã không đề cập đến vai trò của các tổ chức xã hội, không tạo ra “không gian” để các tổ chức này có thể tham gia vào hệ thống đảm bảo gỗ hợp pháp.
- Hiệp định VPA thúc đẩy sản xuất gỗ bền vững, cải thiện quản trị rừng, vì vậy, hạn chế sự tham gia của các tổ chức xã hội và các tổ chức cộng đồng là điểm cần phải bổ sung trong các văn bản hướng dẫn thi hành hoặc TLAS sửa đổi.

3. Đề xuất từ SRD và Mạng lưới VNGO-FLEGT

Dựa trên việc phân tích những mặt tích cực và hạn chế của Nghị định VNTLAS, chúng tôi xin đề xuất một số ý kiến về tiến trình cũng như nội dung cần cải thiện sau đây:

- Cơ quan đầu mối soạn thảo và Chính phủ cần nghiên cứu, lấy ý kiến và ban hành các văn bản dưới nghị định để hướng dẫn/quy định chi tiết thực thi các điều khoản của Nghị định.

- Các văn bản được ban hành này cần bổ sung những quy định về vai trò và trách nhiệm tham gia giám sát thực hiện Nghị định và VPA của các tổ chức xã hội và các tổ chức cộng đồng dân cư.

- Đây là Nghị định kiểm soát toàn bộ chuỗi cung, vì vậy cần bổ sung/hợp nhất quy định về quản lý và truy xuất nguồn gốc gỗ trong nước, cụ thể là việc hợp nhất với Thông tư số 27/2018/TT-BNNPTNT ngày 16/11/2018 Quy định về quản lý và truy xuất nguồn gốc gỗ nhằm đảm bảo tính toàn vẹn hệ thống chuỗi cung cũng như thống nhất về mặt nội dung.

Chúng tôi rất mong Cơ quan chủ trì (Tổng Cục Lâm Nghiệp) cân nhắc những điểm hạn chế và đề xuất trên đây trong quá trình xây dựng thông tư quy định thực hiện các điều cụ thể của Nghị định VNTLAS cũng như việc chỉnh sửa bổ sung trong tương lai.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Các tổ chức thành viên Mạng lưới VNGO-FLEGT để lưu;
- Lưu: VP SRD.

TM. MẠNG LƯỚI VNGO-FLEGT

TRUNG TÂM PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN BỀN VỮNG

Vũ Thị Bích Hợp

